

Evidence jeskyní Českého krasu: doplňky a změny za období 1.10.2005 až 1.10.2007

Inventory of caves of the Czech Karst: Supplements and changes during the period from October 1, 2005 to October 1, 2007

Karel Žák¹, Michal Kolčava², Ondřej Jäger³, Roman Živor¹

0. Abstract

The paper updates the cave cadastre of the Czech Karst and summarizes changes in the cadastre and new cave discoveries during the last two years. The most important discoveries were done in the Na Javorce Cave, which reached the length of more than 900 m, and depth of 104 m.

1. Úvod

V čísle XXIX sborníku Český kras jsme publikovali soupis jeskyní Českého krasu k datu 1. října roku 2003 (Žák a kol. 2003) a v čísle XXXI tohoto sborníku pak doplňky a změny tohoto soupisu k 1.10.2005 (Žák a kol. 2005). Na tyto přehledy navazujeme souhrnem hlavních změn v evidenci jeskyní Českého krasu a popisem nových objevů, ke kterým došlo v posledních dvou letech. Evidenční čísla jeskyní uvádíme ve stejném zkráceném formátu jako v předchozích příspěvcích, obdobná je metodika určování délek a celkového převýšení (denivelace) jeskyní.

2. Zpřesnění, opravy a změny údajů u již dříve evidovaných jeskyní

V této části jsou (v pořadí podle evidenčních čísel jeskyní) shrnuty změny v údajích u některých již dříve evidovaných jeskyní, ke kterým došlo v souvislosti s jejich odtěžením nebo zavalením. Dále jsou uvedeny změny související s průzkumnou činností jednotlivých jeskynářských skupin, tedy propojení dříve nezávislých jeskyní a jejich prolongace. Uvedeny jsou i opravy některých chyb v databázi.

10-009 Jeskyně U Málkova (Blešárna). Průzkum a mapování této jeskyně v západní části vrchu Lejškova nedaleko Suchomast byly dokončeny M. Hejnou, R. Jelenem a M. Korbou 2.10.2005. V jeskyni bylo naměřeno 28 m délky, součástí jeskyně je poměrně velká nízká prostora s plochým stropem. Jeskyně je hojně oživena velkými jezevčími blechami *Paraceras melis* (Majer 2007).

13-024B Tetínská propáستka II. Nachází se v Tetínské roklí u Tetína. V propáستce pokračovaly prolongační práce členů České speleologické společnosti, základní organizace 1-02 Tetín (dále ČSS ZO...). Průzkumné práce v propáستovité jeskyni inicioval zejména P. Nakládal (viz Nakládal a kol. 2004; Nakládal 2005). K datu uzávěrky tohoto příspěvku je sonda hloubená na jz. konci jeskyně hluboká 16,5 m, celková hloubka pod úroveň vchodu je 20 m. Jeskyně dosáhla délky všech prostor 57 m.

Změny délek byly zaznamenány u jeskyní 14-007, 14-008 a 14-014 v lomu Montánka (též lom Kavčí díry) u Tetína.

14-007 Terasová jeskyně. V jeskyni proběhly v posledních letech drobnější pokusy o rozšíření známého rozsahu chodeb. Tradiční uváděný údaj délky 323 m (Živor 1996), přejatý do první verze soupisu jeskyní (Žák a kol. 2003), již nevyhovuje úplně dneš-

ní realitě. Pokud se do délky jeskyně započtou i různé velmi těsné, delší dobu známé chodbičky (některé z nich byly zmapovány až v roce 2007), drobné prolongace na více místech a komíny, lze udat současnou délku všech částí jeskyně na 340 m a denivelaci na 20 m. Do této délky nejsou započteny samostatné, od dnešního vchodu poměrně vzdálené zbytky jeskyní ve stěně lomu.

14-008 Devítikorunová jeskyně. Délku jeskyně upřesňujeme na 30 m.

14-014 Volarská jeskyně. V jeskyni pokračovaly prolongační práce ČSS ZO 1-02 Tetín, zahájené v roce 2005. Prolongace je vedena systémem přibližně vodorovných chodeb, které sledují tektonicky narušenou hranici mezi masivními a deskovitými vápenci. Chodby jsou prakticky zcela zaplněny jeskynnými sedimenty. Délka všech prostor jeskyně dosáhla k datu uzávěrky 78 m, převýšení celé jeskyně je jen zhruba 7 m.

14-027 Zdenina jeskyně v Kruhovém lomu u Srbska je v současné době částečně odtěžena a částečně zavalena, přístupná není žádná její část.

15-014 Převís pod Capuší a 15-024 Abri pod Skalkami. U těchto dvou jeskyní v oblasti Kody se jedná pouze o opravu chybně uvedeného synonyma. V původní verzi soupisu z roku 2003 bylo uvedeno u objektu s číslem 15-024 uvedeno synonymum „Milenecké abri“, které se k této jeskyni dostalo omylem. Správně toto synonymum ve znění „Milenecká jeskyně“ patří k jeskyni 15-014 (pojmenováno S. Tůmou a J. Sýkorou 1970, mapováno 20.4.1972).

18-011 Střelená jeskyně v Červeném lomu u Suchomast není odtěžena, jak bylo chybně uvedeno ve verzi soupisu jeskyní z roku 2003. Jeskyně 18-011 existuje a vchod je přístupný.

Naopak jeskyně **18-018, 18-019 a 18-024** jsou dnes částečně odtěžené resp. zavalené. Zасыпán je i vchod jeskyně č. **18-008**.

18-038 Malá Panama. V této jeskyni v lomu Plešivec u Měňan pokračovaly prolongační práce členů ČSS ZO 1-04 Zlatý Kůň. Práce zahájené o víkend 9.-10.12.2006 jsou vedeny hlavně snahou propojit jeskyně Malá Panama a Velká Panama do jednoho celku.

¹ Geologický ústav AV ČR v.v.i., Rozvojová 269, 165 00 Praha 6 - Lysolaje, zak@gli.cas.cz, zivor@gli.cas.cz

² Davidkova 95, 182 00 Praha 8, mayk@atlas.cz

³ AQH s.r.o., Frýdlantská 1310/23, 182 00 Praha 8, jager@aqh.cz

Poděkování: Děkujeme všem, kdo nás informovali o chybách v předchozí verzi soupisu a poskytli zpřesňující a nové údaje. Doplnění databáze jeskyní Českého krasu a sestavení článku bylo podpořeno výzkumným záměrem AV0Z 30130516 Geologického ústavu AV ČR, v.v.i.

Český kras (Beroun), XXXIII (2007), 28-30, 1 bar. foto na obálce

© Muzeum Českého krasu

ISSN 1211-1643

ISBN 978-80-903477-2-4

21-008 Pod křížem. Patrně zvířetem byl v roce 2007 na v. straně vrcholu Svatojánské skály prohrabán nový vchod do zadní části jeskyně. Tím délka vzrostla o 2 m na celkových 50 m. Vchod byl následně opět uzavřen.

21-054 Arnika. Jeskyně s občasným ponorem se nachází v údolí Propadlých vod u Svateho Jana pod Skalou a je dlouhodobým průzkumným pracovištěm ČSS ZO 1-05 Geospeleos (Kolčava, Zapletal a Němeček 2006). Průzkumné práce ve Studni a Suché chodbě (spodní část jeskyně) v závěru roku 2005 prodloužily jeskyni o 9 m a prohloubily o 2 m. Období 2006-2007 bylo pracovně směřováno do chodby Trativod, kde se dne 31.3.2007 podařilo prokopat do volných prostor, tvořených komínem a Trativodnou chodbou, kterou při srážkových událostech protéká voda od Východního ponoru k hrdlu (tzv. Kotlík), které dosud překonáno nebylo. Délka se zvýšila o dalších 25 m. Celkem má jeskyně délku 155 m, denivelaci (hloubku) 36 m.

23-007 Jeskynní systém Srbské jeskyně - Netopýří jeskyně (synonymum Jeskyně Na Chlumu) v lomu Na Chlumu u Srbska. Během podzimu roku 2005 byl vybudován uzamykatelný uzávěr na vchod do Komína Srbských jeskyní (vchod evidenční číslo 23-007/C) a následně byly odstraněny sedimenty a umělý zásyp blokující již v minulosti průlezné spojení do Posledního domu. Tím byl Komín opětovně připojen ke zbytku jeskynního systému. Během čištění dna komína a propojení s Posledním domem byly objeveny některé chybějící kosti do téměř kompletní kostry jeskynního lva, která je ve sbírkách Národního muzea (viz též Diedrich a Žák 2006, kostra lva byla vystavena v letech 2006-2007 na výstavě Lovci mamutů v Národním muzeu) a byly učiněny i další osteologické nálezy.

24-052 Jívová. S postupujícím zásypem jz. části lomu Čerinka byla jeskyně zcela zahrnuta. Nyní se nachází zhruba 20 m pod odvalem, který v současnosti dosahuje úrovně vchodu jeskyně Čerinka (24-020).

24-101 Studniční jeskyně ležící v oblasti Mokrého vrchu u Bubovic nesla původně název „Studniční propast“. Ke změně názvu došlo po objevu z roku 2005. Prostory tehdy objevené mají horizontální charakter a tvoří podstatnou část lokality. Skupina ZO 1-05 Geospeleos zde dále pokračovala v drobné prolonační práci pod vstupní Vaněčkovou studnou; hloubka jeskyně tak vzrostla na 16 m a délka na 54 m.

24-124 Mezerník v lomu Čerinka byl v průběhu roku 2007 z 80 % zasypan odvalem.

25-020 Liščí jeskyně. Tato jeskyně ve skalách na levém břehu Berounky v úseku mezi Srbskem a Karlštejnem (mezi Petzoldovým a Beranovým lomem) byla uvedena v přehledu Turnovce a Fajstové (1967) s délkou 17 m. Tento název jeskyně a délkový údaj byl převzat i do první verze soupisu v roce 2003, i když se nám tehdy v daném místě nepodařilo jeskyni s odpovídající délkou nalézt. Předpokládali jsme, že se jedná o jeden z vchodů v tomto úseku svahů nad silnicí, a že profil jeskyně byl zmenšen hrabavou činností lišek. Stav tohoto vchodu nově v letech 2006-2007 ověřil Z. Mengler, který zjistil, že tato jeskyně je (a vždy byla) dlouhá jen asi 6 až 7 m. Nalezeny při tom byly osteologické nálezy z několika období, včetně čelisti vlka (určení C. Diedrich). Ve kterém vchodu v tomto prostoru naměřili Turnovec a Fajstová (1967) 17 m délky tedy stále nevíme.

26-002 Jeskyně Na Javorce. V této jeskyni ve vrchu Javorka u Karlštejna (v poslední době občas nazývané také Jeskyně Pod Javorkou, viz Dragoun 2005, 2006a-c; Dragoun, Vejlupek a Novotný 2007) probíhaly další velmi rozsáhlé a náročné prolonační práce ČSS ZO 1-11 "Barrandien". J. Dragoun a J. Vejlupek pronikli

počátkem října 2005 do dalších prostor, úzké puklinovité propasti Zubatá. Ke konci roku 2005 tak jeskyně dosáhla celkové délky polygonu cca 510 m a denivelace 67 m. Jeskyně získala v roce 2006 *Cenu předsednictva ČSS za nejvýznamnější objev v roce 2005* v ČR. K dalším postupným objevům došlo průkopem ze dna propasti Zubatá během roku 2006 (další vertikální prostory, tzv. Wabiho propast, propast Dvě tlamy), další postup byl dosažen o Vánocích roku 2006 (viz Dragoun a kol. 2007). Další nové prostory byly objeveny v září 2007 a k datu uzávěrky nejsou zcela zmapovány. V posledním roce tedy přibyla propast Bezzubá, puklinová chodba Zátlamí, propast Peprdok, ukloněná puklina Půda a 30 m dlouhá a až 20 m vysoká puklinová chodba celá pokrytá pizolity, krystaly a krápníky. Aktuální rozměrové údaje jeskyně jsou přes 900 m délky a 104 m denivelace. Jeskyně je v pořadí jeskyní Českého krasu podle délky v současné době na pátém místě, podle hloubky je třetí. Jednoznačně se jedná o nejvýznamnější jeskynní objev v Českém krasu v posledních letech. J. Dragoun, J. Vejlupek a J. Novotný se spolupracovníky zde píší významnou kapitolu ve speleologickém průzkumu Českého krasu. Ještě nikdy nebyla v Českém krasu za takových technických obtíží objevena a zkoumána takto hluboká jeskyně ve volném terénu mimo lomy. Po stránce odborné byla zatím jeskyně zhodnocena jen orientačně (Žák 2006) a na detailní výzkum teprve čeká.

27-013 Izroska v Obecním lomu na Branžovech. Její vchod byl na přelomu tisíciletí zahrnut, nyní může ležet zhruba 1 m za kamenitým zásypem.

27-014 Čtrnácti pomocníků. Jeskyně ležící v Obecním lomu na Branžovech byla v létě 1997 částečně odlámána a její podstatný zbytek zneprístupněn. Postupující těžbou na spodní etáži byla v létě 2007 zhruba ve stejné pozici odkryta sestupná jeskynní chodba zaplněná sutí s možností průniku do hloubky 4 m. Zda se jedná o jeskyni Čtrnácti pomocníků, či o novou lokalitu není možné bez vyklizení sutě určit.

27-017 Čílkova propáстка v lomu Nový Čížovec u Trněného Újezdu byla na podzim roku 2006 zavezena. Nyní je zhruba 2 m pod povrchem navážky.

3. Nově evidované jeskyně

Nově byly v uplynulých dvou letech evidovány tyto jeskyně:

11-043 Duhova jeskyně. Jeskyně byla objevena na podzim roku 1945 při odstřelu v západní stěně Císařského lomu u Koněprus, 35 m nad úrovní dna lomu (dnes se jedná o odtěžený prostor v rámci Velkolomu Čertovy schody-západ). Jeskyni na jaře a v létě roku 1950 zdokumentovali a zmapovali Král a Letošník (1950). Jeskyně byla pojmenována podle dílovedoucího v Císařském lomu V. Duhy. Celková délka všech proměřených prostor činila 46 m s denivelací (hloubkou od vchodu) 13,5 m. Ač byly popis a plán jeskyně publikovány, jeskyně zcela upadla v zapomnění a nebyla dosud uvedena v žádném přehledu jeskyní Českého krasu. Protože vztah k evidované jeskyni 11-005 V Císařském lomu, uváděné bez jakýchkoliv údajů Homolou (1947), je nejasný, radíme raději Duhovu jeskyni na nejbližší volné evidenční číslo 11-043. Jeskyně 11-005 byla navíc uváděna Homolou (1947) v roce 1947 jako lomem zničená, zatímco Duhova jeskyně byla mapována a dokumentována až v roce 1950, krátce před objevem Koněpruských jeskyní.

12-014 Markétina desetistupňová jeskyně pod rozvodnou. Drobná vodorovná jeskyňka nalezená M. Domanovou při exkurzi po trase bývalé úzkorozchodné železnice KBK dne 26.12.2006 nedaleko Tetína. Jeskyně je délkou bezvýznamná (3 m), zajímavá je ale tím, že se jedná o dutinu v poloze velmi nečistých karbonátů a tufitů motolského souvrství (střední silur), což je zatím nejstarší

litologie v rámci pražské pánve, kde byly krasové jeskyně zjištěny.

14-037 Vysoká montánní. Portál jeskyně se nachází vysoko ve stěně Kavčího lomu (Montánky) u Tetína, byl nalezen v suťovém závalu podle výdechu teplého vzduchu ("mastného fleku") dne 26.2.2006 J. Zelinkou a K. Žákem. Chodba s plochým stropem byla prozkoumána jen do vzdálenosti 4 m za vchodem. Vzhledem k nestabilnímu stropu nebylo pokračování jeskyně dále zkoumáno, průlezné prostory však pokračují nejméně do vzdálenosti 8 m od vchodu.

14-038 Tříkrálová propast byla objevena v Kruhovém lomu u Srbska v části bližší provozním budovám dne 7.1.2007 O. Jägerem, M. Machulkou, J. Zelinkou a K. Žákem. Místo bylo vytipováno v neaktivní části lomu také podle "mastného fleku". Jedná se o členitou propastovitou prostorou sledující zhruba severojižní kalcitovou žílu. Hloubka propasti je 16,5 m, délka všech prostor 25 m.

18-041 Jeskyně Jana. A. Komaško nově dokumentoval jeskyni již dříve nastřelenou v prostoru Velkolomu Čertovy schody-východ, s délkou 14 m a celkovým převýšením 7 m. Jeskyně byla následně z větší části odtěžena.

23-057 Bělinova jeskyně, malý ale velmi nápadný jeskynní portál v převísle části tzv. Vlastiny stěny v oblasti Na Břici u Srbska, asi 10 m nad vchodem jeskyně U bunkru. Přes jeskyni vede horolezecký výstup, poprvé lezený K. Bělinou, J. Svobodou a I. Burianem 14.3.1970. Jeskyně byla ověřena, pojmenována a doplněna do evidence v únoru 2007. Vodorovná korozní chodba délky 5 m je dále neprůlezná, zaplněna sedimenty.

31-005 Branický ementál, drobné krasové dutiny v malém lomu v prostoru Branické skály (malý lom na straně ke Staré cestě) popsal Mikuláš (2005). Délku největší dutiny udal na 4,5 m, v dnešním stavu v ní však lze naměřit jen něco kolem 3 m délky. V jeskyni kopali v první polovině 90. let 20. století M. Sádovský s druhy, jeskyni prý nazývali "Tatraplán", podle modelu autíčka, které tam vykopali.

4. Závěr

Za dva roky od uveřejnění poslední aktualizace soupisu jeskyní se díky prolongacím, novým objevům a přesnější evidenci a mapování zvětšila souhrnná evidovaná délka jeskyní Českého krasu o 670 m na celkových 21 944 m. V databázi je k datu uzávěrky zahrnuto 676 speleologických objektů. Nově bylo během dvou let podchyceno 7 dosud neevidovaných jeskyní. Zdaleka největší objevy byly v posledních dvou letech provedeny v jeskyni Na Javorce, která se tím zařadila mezi nejvýznamnější jeskyně Českého krasu. Ze zcela nově objevených, dříve neznámých jeskyní je za poslední dva roky největší Tříkrálová propast v Kruhovém lomu u Srbska.

Literatura

- Dragoun J. (2005). Co se děje pod Javorkou? – *Speleo* (Praha), 43: 8–12.
- Dragoun J. (2006a): Jeskyně Na Javorce, nejvýznamnější objev roku 2005 v ČR. – *Všenorský zpravodaj*, Informace, č. 2/2006: 6–7. Obecní úřad Všenory.
- Dragoun J. (2006b): Nové objevy v jeskyni Na Javorce v Českém krasu. – *Speleofórum*, 25: 16–18. Česká speleologická společnost. Praha.
- Dragoun J. (2006c): Wabiho propast pod Javorkou v Českém krasu. – *Speleo* (Praha), 46: 15–17.
- Dragoun J., Vejlupek J., Novotný J. (2007): Boom pod Javorkou. – *Speleofórum*, 26 (2007): 16–19. Česká speleologická společnost. Praha.
- Kolčava M., Zapletal J., Němeček L. (2006): Zpráva o činnosti ZO ČSS 1-05 Geospeleos z období 2004-2006 v Českém krasu. – *Český kras*, XXXII: 50-55. Beroun.
- Král V., Letošník V. (1950): Duhova jeskyně v Koněprusích u Berouna. – *Sborník Československé společnosti zeměpisné*, 55, 3–4: 226–228. Praha.
- Majer M. (2007): To jsou blechy psí, ty na člověka nejdou, A neb Blešárna u Málkova. – *Speleo* (Praha), 47: 35–39.
- Mikuláš R. (2005): "Branický ementál" - krasové jevy na území PP Branické skály (Praha). – *Speleo* (Praha), 42: 18–19.
- Nakládal P. (2005): Copak nám to teče pod Tetínem II aneb proč kopat v Tetínských propástkách. – *Speleo* (Praha), 41: 23–27.
- Nakládal P., Hrdá J., Vysoká H., Goliáš V. a Tetíňáci (2004): Copak nám to teče pod Tetínem? – *Speleo* (Praha), 39: 3–12.
- Turnovec I., Fajstová Č. (1967): Krasové jevy údolí Berounky mezi Srbskem a Karlštejnem. – *Československý kras*, 18: 39–48. Praha.
- Žák K. (2006): Geologický a karsologický popis jeskyně Na Javorce. – *Speleofórum*, 25: 19–20. Česká speleologická společnost. Praha.
- Žák K., Kolčava M., Jäger O., Živor R. (2003): Evidence jeskyní Českého krasu - stav k 1. říjnu 2003. – *Český kras*, XXIX: 5–20. Beroun.
- Žák K., Kolčava M., Jäger O., Živor R. (2005): Evidence jeskyní Českého krasu - stav k 1.10.2005. – *Český kras*, XXXI: 19–21. Beroun.